

Nieuwe handen

De leerlingen

Coach Mily Verberne

De documentaire *Extra handen* gaat over een bijzonder project in Rotterdam: uitkeringsgerechtigden volgen daar een opleiding tot zorgmedewerker. De VARAgids nam een kijkje in de klas.

T'Er zijn veertien leerlingen uitgenodigd, maar het is de vraag hoeveel er komen,' zegt Mily Verberne. Zo zorgelijk als dit klinkt, zo opgeruimd staat Verberne (57) buiten het klaslokaal op haar leerlingen te wachten. Collega Annemarie Loth (57) drukt ondertussen op de knoppen van de koffieautomaat. Drie vrouwen wandelen de lift uit. Ze koersen in de richting van de klas. 'Goed op tijd, hè,' zegt een van hen lachend. 'Nou, je bent te laat, hoor,' reageert Verberne. De vrouw houdt ter correctie het scherm van haar telefoon omhoog, waarop de klok

te zien is. 'Negen uur!'

Het is een warme dinsdagochtend in Rotterdam. We zijn bij zorgorganisatie Laurens, in een kloek pand nabij treinstation Alexander, niet ver van de kantoren van Coca-Cola en Eneco. Het is lesdag voor de leerlingen van WelSlagen. Dat project, dat loopt sinds 2018, helpt mensen met een uitkering in de regio Rotterdam-Rijnmond aan een baan in de zorg. Ze dienen zich te melden bij de gemeente Rotterdam, die ze selecteert en doorstuurt door Laurens en Calibris Advies, een sociale onderneming voor

mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Uiteindelijk worden ze opgeleid tot zorgmedewerkers op mbo-niveau 2 (helpende, zoals het heet) of 3 (verzorgende). Maar voor het zover is, moeten de deelnemers een voortraject volgen van twintig weken, waarin ze per week drie dagen in een zorginstelling werken en één dag doorbrengen in de klas. Dat is vandaag.

Verberne en Loth, respectievelijk coach en docent bij Calibris, nemen plaats. In het ruime, lichte lokaal zitten negen leerlingen, allemaal vrouwen. Een van hen is jarig en deelt bakjes zelfgemaakte lekkernijen uit. Er liggen tassen op de tafels, telefoons, hier en daar een laptop. Sommigen kletsen en lachen, anderen kijken zwiingend voor zich uit. Een van de vrouwen loopt bellend weg. De les, die om negen uur had

moeten aanvangen, is acht minuten vertraagd. 'Zijn er verhalen uit de praktijk die verteld moeten worden?' begint Verberne. Het eerste deel van de ochtend komt voor haar rekening. Een vrouw, die we later zullen leren kennen als Laila, verhaalt van de beschermingsmaatregelen tegen buikgriep die op haar werkplek worden genomen. De deur gaat open. Twee vrouwen lopen binnen, om twintig over negen. 'Goedemorgen!' groet Verberne. Terwijl ze gaan zitten, vertelt een leerling dat ze vanwege een hitteprotocol de oudere bewoners minder vaak mag wassen. 'Ik dacht: laat die mensen douchen, dat is lekker fris. Maar iemand van niveau drie zei dat je daarmee een groter risico krijgt op decubitus.' Een vrouw in een feloranje jurk steekt haar hand op. 'Wat zeg je?' 'Decubitus,' antwoordt de eerste. 'Dat zijn

doorligplekken,' verduidelijkt Verberne. Ze vervolgt: 'Een protocol kan moeilijk zijn, want je wilt het beste voor de patiënt. Soms zul je dingen moeten doen die voor je gevoel niet kloppen.' Er komt een leerling binnen. Het is half tien. 'Goedemorgen!' zegt Verberne.

Na deze start, bedoeld om de hoofden van de leerlingen leeg te maken en stillere personen de kans te geven om te praten in de groep, staat Verberne op. Tijd om de kernkwadranten te behandelen. 'Iedereen heeft sterke en zwakke punten,' zegt de coach. Ze tekent een kruis op het blad van een flipover. 'Als mijn kernkwaliteit bijvoorbeeld praten is, wat zou dan mijn valkuil zijn? Precies: niet luisteren.' Haar rode stift glijdt over de twee bovenste vakken van het kruis. 'En wat is dan mijn uitdaging?' 'Luisteren,' reageert Laila, die er geen moeite

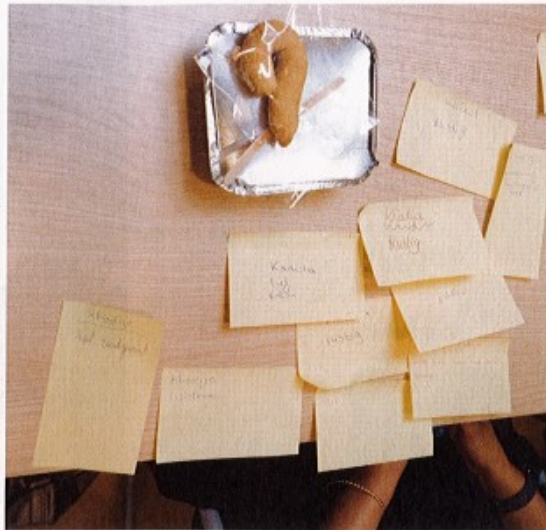
meeft om zich te uiten in de groep. 'Ik kan praten en luisteren tegelijk, hoor!' Verberne noteert. Daarna deelt ze gele plakmemo's uit. 'Schrijf nu eens voor je medeleerlingen één kwaliteit op, en leg die voor die persoon op tafel neer.' Terwijl de vrouwen op zoek gaan naar het juiste woord, neemt het rumoer in de klas toe. 'Hoe schrijf ik jouw naam?' roept de vrouw in de oranje jurk naar de overkant. Twee leerlingen vragen een pen van hun buurvrouw. 'Ik ken ze niet goed,' bekent een andere aan Verberne. Wanneer iemand iets wil vragen aan de VARAgids-fotograaf, die met indrukwekkende apparatuur door de klas loopt, schudt Verberne verbiedend het hoofd. Een paar minuten later zijn de tafelbladen bezaaid met gele briefjes. De vrouwen bekijken ze aandachtig. Verberne staat glunderend voor →

200C: EXTRA HANDE
DONDERDAG 6 JULI,
NPO 2, 22.20

Documentaire van
Joost van der Wiel
over de vergrijzing
in Nederland en het
zorgtekort.

Matsui Lieuw

de klas. 'Annemarie en ik zien alleen maar glimlachende gezichten. Hoe is dat, om complimenten te ontvangen?' 'Heerlijk,' antwoordt Laila. 'Ik ga gelijk langs mijn schoenen lopen.' De vrouw in de oranje jurk vindt alle briefjes goed, op één na. 'Van jou,' zegt ze, en wijst naar een leerlinge met een hoofddoek. 'Van mij?' vraagt de aangesprokene verbaasd. 'Wollah.' Het is één minuut voor tien. De eerste man van het gezelschap stapte de klas in. Verberne: 'Goedemorgen!'

De leerlingen zitten vooral in de klas om aan hun basisvaardigheden te werken, vertelt Verberne ons in een korte pauze. 'Weet je nog die vrouw, die voor het begin van de les zei dat ze mooi op tijd was? Die heeft er vijftien weken over gedaan om mij een appje te sturen als ze het niet redde. Als je op je werk elke dag vijf minuten te laat komt, dan heb je een probleem. Het gaat hier veel over organiseren en plannen.' Desondanks noemt Verberne de vrouwen zeer gemotiveerd om in de zorg te werken. 'Vaak hebben ze al voor hun ouders gezorgd of voor een ander familielid. Er zitten veel alleenstaande moeders

tussen, die aan hun kinderen weils laten zien dat ze kunnen werken. En die gewend zijn om alles in hun eentje te regelen.' Dat het hun niet op eigen kracht lukt om aan een baan te komen, ligt volgens Verberne meestal aan de thuissituatie. 'Ze hebben allemaal een rugzak.' In sommige gevallen vanwege de toeslagenaffaire, voegt ze toe.

Matsui Lieuw (47) wacht in het lokaal totdat de les weer begint. De Rotterdamse werkte bij het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR), vertelt ze desgevraagd, maar zat na corona werkloos thuis. Haar wens om de ouderenzorg in te gaan werd eind vorig jaar concreet toen ze op een banenmarkt op het spoor kwam van WelSlagen. 'Ik heb heel leuke collega's,' zegt ze over haar werkplek bij Laurens. 'In het begin schaamde ik me een beetje om mensen te wassen, maar na een paar keer werd het gewoon. Iedereen zegt dat de zorg goed bij me past.' Om weg te kunnen van huis, doet ze een beroep op haar kinderen. 'Ik heb er vier van mezelf en twee pleegkinderen. De oudsten zijn begin twintig, die helpen me.' De sfeer in de klas noemt ze gezellig. 'Met som-

migen heb ik ook contact buiten de les. Met een van hen ga ik wel eens hardlopen.'

Na de pauze is de groep bijna compleet: een dertiende leerling blijkt te zijn aangeschoven. Loth neemt het stokje over. 'We gaan het hebben over rapporteren,' begint ze. Tijdens de daaropvolgende uitleg lopen twee vrouwen de klas uit met hun mobieltje tegen het oor gedrukt. Loth richt zich streng tot de zittenden. 'Laten we het voor eens en altijd afspreken: als je een belangrijk telefoontje verwacht, zeg het me dan van tevoren. Dit is heel vervelend voor mij en ook voor jullie.' Ze vervolgt haar verhaal over SOAP, een rapportagemethode die draait om Subjectiviteit, Objectiviteit, Analyse en Plan. Informatie over patiënten overdragen aan collega's, daar gaat het om. Wie die begrippen op de juiste manier toepast, bevordert de kwaliteit en de continuïteit van de zorg, stelt Loth. 'Wat is dat woord dat je net gebruikt?' vraagt Laila. 'Continuïteit,' herhaalt de docente. 'Dat als je iets in het systeem zet, er ook echt iets mee wordt gedaan.' De lunchpauze nadert, de groep wordt onrustig.

Laila Choukod

Pas om half drie vanmiddag zijn de lessen afgelopen. De vrouw met de hoofddoek heeft een zak Duyvis-nootjes op tafel liggen. Laila, die naast haar zit: 'Dat is met bacon, hè. Dat is haram.' Bezorgd kijkt de vrouw op de verpakking. 'Oh, ik heb de verkeerde gekocht!' Laila: 'Nou ga je naar de hel, hè.' Plotseling springt ze op en grijpt in haar zij. 'Ik heb heel veel pijn,' zegt ze tegen Loth. Terwijl ze de klas uitbeent: 'God straft meteen.'

Marianne de Lange (54) is teamleider op Dorpsveld, een woonzorglocatie in Rotterdam-Zuid. Ze werkt al achttien jaar bij Laurens en is vanaf het begin betrokken geweest bij WelSlagen, vertelt ze ons over de telefoon. Dorpsveld heeft een zogeheten 'huiskamer', waar leerlingen uit het voortraject hun eerste weken doorbrengen – dus ook de vrouwen uit de dinsdaggroep. Het is wennen, zegt De Lange. 'Incens zijn er heel veel dingen waaraan ze moeten voldoen. Ze moeten op tijd komen, zich aan afspraken houden, ze mogen geen sieraden dragen. Vaak hebben ze thuis kinderen waarvoor ze opvang moeten regelen.' Soms lukt dat niet, meestal

om redenen in de psychische of de privésfeer, zegt De Lange. Ze spreekt in algemene zin, zonder de vrouwen uit dit artikel te bedoelen. 'Voor sommigen is het gewoon te hoog gegrepen. Ik heb ook weleens iemand gehad die tegen een teamleider stond te schreeuwen. Het kunnen heel goede medewerkers zijn, maar je hebt er die met een achterstand van 2-0 starten.' Daar staan leerlingen tegenover die onverwacht goed presteren. Zoals die vrouw die 'met een gezicht op half zeven' op de vloer verscheen en geen initiatief toonde, maar na een stevig gesprek zich volledig herpakte. 'Ik heb haar een baan kunnen bezorgen in een verpleeghuis. Prachtig, toch? Ik was zo trots op haar.' De Lange ziet dertig à veertig procent van haar leerling-medewerkers afvallen. Dat komt overeen met de cijfers van WelSlagen: van de 153 personen die zich sinds 2018 inschreven, zijn er 110 doorgestroomd naar het mbo-onderwijs. 43 van hen werden opgeleid tot helpende, 52 tot verzorgende. Op dit moment lopen twee trajecten tegelijkertijd, waarvan de dinsdaggroep er één is. De leerlingen zijn in deze fase al officieel in dienst getreden bij Laurens en verdie-

nen hun eigen salaris. Op 4 juli nemen ze het afsluitende certificaat in ontvangst, na de zomer gaat de opleiding van start. Het is vandaag alweer de voorlaatste lesdag.

Middagpauze. Buiten het gebouw van Laurens staat Laila Choukod (48) een sigaret te roken. Ze woont in Rotterdam en heeft zich in de coronaperiode aangemeld. 'Het greep me aan dat ouderen niet meer naar buiten konden.' Ze heeft ervaring: met haar zus zorgt ze voor haar bejaarde ouders. 'Al mijn leven lang, hè. Ik ben van Marokkaanse afkomst, ik moest al tolken voor ze toen ik zeven jaar oud was.' Choukod is alleenstaand en heeft geen kinderen. Ze heeft al meerdere banen gehad, onder meer in de horeca, maar werken in de zorg vindt ze het best bij haar passen. 'Ik heb gekozen voor mbo 2 plus. Dat duurt een jaar.' De 'plus' geeft een leerling meer verantwoordelijkheden op de werkplek, in voorbereiding op mbo 3. Choukod zegt in de klas al heel wat opgestoken te hebben. Dat ze een van de luidruchtigsten is, weet ze. Lachend: 'Het moet een beetje gezellig blijven, toch?' ←